

Vad vill regeringen göra för mjölkbönderna?

Den 1 april upphör EU:s kvotsystem för mjölk. Med nuvarande skatter, miljö- och djurskydds krav innebär det att mjölkproduktionen i Sverige snabbt kommer att minska. Jobb kommer att försvinna, inte minst på landsbygden. Nu står regeringen inför ett avgörande vägval om de vill rädda de svenska mjölkgårdarna.

Antalet mjölkkor i Sverige har minskat med 20 procent mellan 2000 och 2013, mer än i något annat västeuropeiskt land. Problemet är inte att svenska bönder får för låga ersättningar. I dag är det bara Finlands, Italiens och Greklands bönder som får mer betalt för sin mjölk.

Däremot är det svårt för bönderna för att man dras med för höga kostnader. Mjölkkrisen i Sverige startade vid EU-inträdet, då de inhemska jordbrukssubventionerna avvecklades samtidigt som man lät den befintliga miljö- och djurskyddslagstiftningen vara kvar. Sverige har i dag ett mycket högre kostnadsläge än andra länder. Över 90 procent av all mjölk som produceras i EU är billigare än den svenska.

Bara en fjärdedel av all mjölk som produceras i Sverige är drickmjölk. Resten går som insatsvaror i ost, kakor och andra produkter. Där finns det ingen betalningsvilja för de höga krav som svensk lagstiftning ställer på jordbruket. Som en av deltagarna till dokusåpan Unga bönder i TV4 uttryckte det: Vi har världens högsta krav, varför ska vi då konkurrera med andra länder?

Vi har en inre marknad i EU till både konsumenternas och världens nytta. Men om man vill att svenska bönder ska kunna konkurrera på denna marknad måste mjölkproduktionen avregleras. Vi föreslår fem reformer som skulle kunna förbättra situationen:

Tillåt GMO-soja som foderbas. Mejerierna i Sverige har bestämt att mjölk inte får produceras med GMO-soja som foder men Arla tillåter detta i Danmark, Tyskland och Storbritannien. GMO-fri soja kostar ungefär en krona mer per kilo. Det är en onödig merkostnad för svenska bönder.

Förändra paragraferna 10§ och 11§ i djurskyddsförordningen (1988:539). I dag måste alla kor som inte mjölkar hållas på bete sommartid. Ett beteskrav sommartid låter naturligt när vi tänker på en gård med ett dussin djur i gröna hagar. Så ser dock inte dagens eller framtidens lantbruk ut, med ofta hundratals djur. Sverige är ensamt i världen om dessa lagkrav.

Sänk dieselskatten. Dieselskatten är oproportionellt hög i ett internationellt perspektiv och utgör en betydande kostnad för mjölkföretag på grund av det låga värde per viktenhet som transporteras. Det handlar inte bara om att skatten försvårar för företagande, utan den är också högre än den miljömässiga kostnad den är tänkt att kompensera.

Återinför inte handelsgödselskatten utan full kompensation för jordbrukssektorn. Regeringens förslag att höja skatten på handelsgödsel skulle öka kostnaderna för jordbruket ytterligare och öka importen, främst från länder i närområdet som inte har gödselskatt.

Låt Konkurrensverket se över företagskoncentrationen i mejeribranschen.

Företagskoncentrationen i mejeribranschen har trots riktlinjer för företagssammanslagningar blivit mycket stor och det är något Konkurrensverket bör få i uppgift att se över.

Torbjörn Iwarson, råvaruexpert och författare till Timbro-rapporten “En friare mjölkmarknad – Den långa trenden med svensk mjölkkris”

Lydia Wålsten, kommunikationsansvarig Timbro med särskilt ansvar för konkurrensfrågor